

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 24. februarija 1886.

Obseg: Ruski lan na prodaj. — Nekaj opazek o reji bék — Zemlja, (Dalje.) — Imenik udov v. kr. kmetijske družbe kranjske. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dal.) — Govor poslanca dr. Poklukarja o utemeljevanji samostalnega nasveta gledé osnovanja vodne komisije v kranjskem deželnem zboru. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Ruski lan**

je došel; kdor si ga je naročil, naj pride hitro po-nj v pisarno c. k. kmetijske družbe. — Cena mu je letos 16 gold. 27 kr. za hektoliter ali pa 5 gld. za stari mernik.

Nekaj opazek o reji bék.

Spisal baron Bibra.

Namen izrejevanja bék je ta: od zemlje, ki ni nesla dosedaj celó nič ali le malo, pridobiti dohodkov ali povišati dohodke.

Tudi najboljša zemlja, če se zasadi primerno z békami, daje mnogo več dobička, kakor ga imaš po vsakoršnih drugih pridelkih od iste zemlje. Odštevši stroške nasajenja in gnojenja je po poprečnem razdelku na deset let čistega dobička po 250 do 500 mark (125 do 250 gold) na leto od hektara, kakor so tla, kjer se beke nasadé. Kjer se pa dajo prodajati tudi sadike, je dobiček še večí.

Tak dobiček se pa doseže le, ako se umno ravna z békami.

Važno je pri tem to-le:

1. Kaka mora biti zemlja,
2. kako pripraviti jo za nasajo,
3. kako ravnati s sadikami,
4. delo po nasaji (kopanje, sušenje in namakanje zemlje),
5. porezovanje,
6. koliko časa se zdrži bekovišče, in
7. kako se pridelki v denar spravljajo.

1. Kakošna mora biti zemlja.

Višnjevka mastna glina, če je na nji še humus (to je rodovitna zemlja) dosti debel, je za béko najboljša, ker se od nje največ pridobi; tudi druga glina ali lapor (melina) dá lepega pridelka. Šota in goli pesek pak škoduje rasti bék. Le če šota ni več ko

25 centimetrov debela, pod njo pa je še enkrat tako debelo glin ali rodovitne zemlje, more tudi na šoti rasti bék in dobro obnesti se. Na pesku se obnese le, če je zmešan z rodovitno zemljo in če je pod vsem tem še glina, vzlasti ob bregovih vodá (prodih) ali kjer se bekovišče more namakati.

Béka iz Kaspišknga in od Urala je za pesek in pusto, suho zemljo.

2. Kako pripraviti zemljo za nasajo.

Zemlja se 60 do 75 centimetrov globoko prekoplje, to je za tri ali štiri lopate globoko. Paziti je na to, da se rodovitna zemlja prevrne ali podkoplje, da plevel več ne prerije skoz in ne škoduje nasajeni békí. Predno se koplje, treba je zemljo poravnati, po razkopanju pa, če mogoče, se naredé naprave za namakanje in posuševanje bekovišča. Stojéča voda, posebno če ima železnino v sebi, je békam škodljiva. Tako je odpeljati po primernih jarkih (grabnih), ki se dajo rabiti tudi za namakanje, kedar treba. Zemlja izkopanih jarkov se razmeče enakomerno po zemljišči okolo. Jarki naj se skopljejo 75 do 90 centimetrov globoko in 45 gradov navpik. Nazadnje naj se bekovišče popolnem ravno naredi.

Vse to mora biti do 1. januarija dognano, če je le mogoče. (Konec prih.)

Zemlja.

(Dalje.)

9. Zmožnost zemlje toploto sprejemati in oddajati je pri različnih zemljah različna. Temna zemlja se hitreje segreje kot svitlo-barvana.

3. Razvrstitev zemlje.

Zemlje razvrstimo po njih kemični sestavi v sledeče vrste:

1. Glinasta zemlja.
2. Peščena zemlja.
3. Apnena zemlja.
4. Laporjeva zemlja.
5. Prstena zemlja.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 3. marca 1886.

Obseg: Ruski lan na prodaj. — Ražglas. — Nekaj opazek o reji bék (Konec.) — Zemlja (Konec.) — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dal.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**Ruski lan**

je došel; kdor si ga je naročil, naj pride hitro po-nj v pisarno c. k. kmetijske družbe. — Cena mu je letos 16 gold. 27 kr. za hektoliter ali pa 5 gld. za stari mernik.

Razglas.

Podpisani odbor daje gospodarjem ljubljanskim in ljubljanske okolice na znanje, da si zamorejo svoje žitno seme očistiti na družbinem žitočistilnem stroju (trièr), ki jim je na razpolaganje proti odškodnini desetih krajcarjev za hektoliter na vrtu c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Oglase sprejema oskrbnik imenovanega vrta.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe.

Razglas.

Na poskuševalnem vrtu c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani so na prodaj sledeĉa semena in rastline:

Krompir sledeĉih sort:

Zborovski krompir. Ta krompir je šteti med najboljše krompirjeve sorte, zgodno zori, moĉno obrodi, je izvrstnega okusa in celó letos ni nič gnjil. Kilo po 5 kr.

Early Oneida. Enakih lastnosti kakor zborovski. Kilo po 5 kr.

Zgodnji rožnik (Early Rose). Poznat dober krompir, zgodno dozori, je izvrstnega okusa in rodi v vsaki zemlji. Kilo po 4½ kr.

Snowflake. Zgodnji namizni krompir prve vrste. Kilo po 4½ kr.

Magnum bonum. Srednje-zgodnji krompir, dober za jed in moĉno obrodi. Kilo po 4½ kr.

Paterson. Rudeĉe-lisasti krompir za vsako zemljo, srednje-zgodnji in dobrega okusa. Kilo po 4½ krajc.

King of the Earlies. Najzgodnejši namizni krompir. Kilo po 4½ kr.

Late rose (pozni rožnik). Ta sorta je zeló trepežna in bogato obrodi. Kilo po 4½ kr.

Ribniĉan. Izvrstna domaĉa pozna sorta, dobra za vsako zemljo. Kilo po 4½ kr.

Drevje:

Visokodebelnate jablane in hruške po 30 do 40 krajc.

Visokodebelnati orehi (2—3 metre visoki) od 20 krajc. naprej.

Divji kostanji (visokodebelnati) od 20 krajc. naprej.

Kupci naj se oglašajo pri oskrbniku poskuševalnega vrta c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe.

Nekaj opazek o reji bék.

Spisal baron Bibra.

(Konec.)

3. Kako ravnati s sadikami.

Dobre sadike so prvo zrno za dobre béke, zato jih je treba skrbno izbirati; te je rezati od najlepših in najdaljših eno, dve ali triletnih šibic. Enoletne sadike se neki najraje prijemajo in bolj ženó, kakor sadike od starejih šibic (vej).

Šibe, ki se imajo rabiti za sadike, je najbolje rezati meseca februarja in marca; hranijo naj se na hladnem. Predno jih sadiš, razreži šibice na 30 centimetrov dolge kosce in te kósce posadi v zemljo tako, da molí ven najveĉ po dvoje, troje oĉes k višku obrnjenih. Sadi se brž, ko se zemlja otaja, meseca marca, aprila in celó še maja v vrstah po vrstici zaznamovanih tako, da je med vrstami po 45 centimetrov prostora; sadike pa naj se stavijo ne spod 20 in ne ĉez 30 centimetrov druga od druge. Će je med sadikami

preveč praznega prostora, se naredi le grmovje, lepih, šibkih in vejnatih šib pa ni. Vrste naj bodo kolikor mogoče nasajene od jugovzhoda proti severo-zapadu, da ugodno jutranje solnce more bolje obsejati bekovišče ob vrstah, vroče opoldansko solnce pa ne posuši preveč zemlje, ker daje vrsta vrsti, pa tudi zemlji s svojo goščo sence. Ob teh razmerah se potrebuje na hektar po 70.000 do 111.000 sadik, katerih 1000 stane po dobroti in starosti od 5 do 10 mark (2½ do 5 gld.).

4. Obdelovanje bék.

Ako mogoče, naj se po bekoviščih spušča voda, ker to jim dobro dé vzlasti junija, julija in avgusta meseca. Vodo odpeljavati ali sušiti jih po malih jarkih, iz katerih se moča odteka v velike jarke, je treba tam, kjer voda zastaja, da za poganjajoče mladike ni ponoči premrzlo. Na dobri zemlji rastejo béke tudi brez namakanja lepo, kaspiška in ona od Urale tudi na pustih, suhi ledini, ki drugače nič ne nese. Béki škodljivi so mrčesi: neke baže osa (*Cynips saliris*), vrbni žužek (*Chrysomela vitellinae*) in neka gosenica, ki se na nji nahaja. Taki mrčesi škodujejo posebno rudečkasti (*salix purpurea*) in uralski béki (*salix uralensis*); časi se utegne pripetiti ali pridejo taka leta, da je toliko tega mrčesa, da se z zadnjima vrstama bék zasajenemu bekovišču velika škoda godi. Vsako leto je zatorej treba otrediti jarke in prostor med vrstami (rajdami) bék tri centimetre globoko prekopati, ker se na ta način zatara plevel, posebno „*convolvulus sepium*“; prekopavanje je tudi razvoju sadikov zelo ugodno, zatorej se po njem doseže tudi več pridelka; kopati je najbolje začetkom junija, potem še enkrat potem, ko si béke obrezal.

Vsakemu bekovišču pa škoduje toča. Obtočene béke se pri zavijanju (pletanju) lomijo tam, kjer so zadete, ako imajo rane na vnanji (spodnji) strani. Zatorej so za rabo le za nekatere reči in pol manj vredne od celih, nepoškodovanih.

5. Porezovanje.

Porezujejo se béke vsako leto z zakrivljenim, srpno podobnim nožem; pa tako, da so šibice ostro in ne podolgoma prav pri tleh in ob štoru (deblu) odrezane. Šibice, ki se prodajajo ali rabijo s kožico vred, se režejo od 15. novembra do 1. februarja, ker so one, ki se ne režejo takrat, kedar ima béka sok v sebi, trdnejše od onih o sočenju prerezanih; šibice pa, ki se rabijo obeljene (olupljene), naj se režejo zadnji čas do 15. aprila, ker deblo (štor) zgubi veliko moči poganjanja, če se pozneje poreže. Vsekako pa se ne sme porezovati prej, ko je békam vse listje odpadlo. Na novo zasajeno bekovišče se porezuje navadno še le v drugem letu, vendar se je pri poskušnjah pokazalo, da se je z bék, katere so uže prvo leto porezavali, ne le več skupilo, temveč so tudi dalje vztrajale.

6. Koliko časa se vzdrži békovišče.

Zasajeno bekovišče se vzdrži najmanj 20 let tako, da je od njega dobiček. Zato pa je treba skrbnega obdelovanja, posebno ugodnega gnojenja, ki se ravna po kemični vsebnosti gnoja in posameznih bék (žvepleno-kisli kali, magnezija, razkrojen peruvski guano, koščena moka, tudi gnoj iz hlevov); isto tako se mora včasih za leto dni pustiti obrezovanje, če bekovišče boleha ali peša, ker tako ravnanje drevju prav dobro dé. Vse to pomore toliko, da se utegne bekovišče zdržati tudi 30 let na dobiček lastnika.

7. Kako pridelke od béke spravljati v denar.

Najbolje je, če béke sam porežeš, olupiš (obelíš) in v sitih (kolesih) prodaš, ker ti tako ostane mnogo več zaslužka.

Belijo se pa šibice s posebnim, nalašč za to narejenim instrumentom, ščipnik ali stržnik imenovanim, skoz katerega se vlečejo; pri tem se skorjica (kožica) zmečka in se potem lahko z roko osmuka. Kožica naj se potem lepo posuši, kakor seno, in se poklada za pičo ovcam in kozam ali prodaja strojarjem in barvarjem. Novejši čas zelo poprašujejo po taki posušeni békini kožici, ker prekuhana ima le eno stopinjo manj čreslove moči, kakor hrastova skorija, in se z njo stroji sloveče rusko usnje. Cena temu blagu je 3—4 marke (1½ do 2 gold.) za 50 kil.

Obeljene in dobro posušene šibice (posušé se ob gorkem vremenu uže v polu dne) se spravijo najbolje na temen kraj, da obdržé lepo svojo belo barvo; mokrote pa jih je treba varovati.

Potem so békine šibice godne za prodajo. Cent obeljenih (olupljenih) veljá okoli 18 mark (9 gld.).

Če so blizo bekovišč ljudje, ki se pečajo s pletanjem, se šibice prodajajo tudi na deblu (štoru). Vendar jih je prodajati le pod tem pogojem, da jih lepo porezujejo in od debla porežejo vse vejice, ne le samih istih, ki so jim za rabo: to mora biti zato, ker, kakor skušnje učé, stari les zadržuje rast novih vejic.

Oves imenovan „Triumph“.

Par let sem priporočajo po vseh kmetijskih listih oves z imenom „Triumph“. Od tega ovsa pravijo, da čudovito obrodi, lepo visoko slamo nareti in lepo zrne dá. Gosp. Gabrijel Jelovšek, član kmetijske družbe na Vrhniki, naredil je lansko leto poskušnjo s tem ovsem ter je pridelal iz 2 mernikov 61 mernikov. Kakor nam omenjeni gospod poroča, pripravljen je on oddati nekaj tega ovsa za seme kmetovalcem, kateri se na-nj obrnejo. On prodaja mernik po 2½ gold., koja cena nikakor ni visoka, če se pomisli, da semenške firme ponujajo ta oves po 50 kr. kilo.

Zemlja.

(Dalje.)

4. Svojstva zemlje z ozirom na njeno lego in krajevne razmere.

Rodovitnost in sposobnost zemlje za kmetijstvo pa nisti odvisni samo od zemljine sestave, ampak tudi od bližnje okolice, lege, oblike in od spodnje zemljine plasti.

Bližnja okolica nj v, ako je vsa pogojzdena, naredi mrzel in vlažen zrak, ki dostikrat zapreči uspešno kmetovanje. Nekaj gojzda je sicer vedno dobro v bližini imeti (na 1 del gozda 3 dele obdelane zemlje), preveč izsekani gojzdi pa naredijo škodljive vetrove, točo in povodnji. Ker primerna množica gozdov dobrodejno vpliva na kmetijstvo, moramo vedno misliti na njih obrambo, ne gledé na njih važnost o narodno-gospodarskem oziru.

Lega njiv, travnikov, senošet itd. z ozirom na njih nagnenje od vodoravne lege, je različna. Ugodna je lega, ako je zemljišče kake 3—5° nagneno. Kar je zemljišče čez 15° nagneno, ni več za kmetijstvo ugodno.

Od geografične lege zemljišča odvisna je povprečna letna toplota in množica dežja.